

[illegible]











\_\_\_\_\_



# PHU - TRUONG TIENG - DAN

## MUO LUC VA CAN DAM CUA MOT NHA VAN HAO

(Đặt sự Lương-Khai-Siêu tiên sinh trong khoảng  
Họ-quê-quân đánh đồ Viên-thế-Khai)

(Thầy lương Phú-Trường số 321)

Long-tế-Quang dở độc thủ

Được diên Long-tế-Quang, bạn ta Thang-dắc-Đôn cảm kích bởi lòng nghĩa phẫn, kháng-khai lãnh trách nhiệm sang thương thuyết với Long. Tới Quảng châu. Thang bày tỏ lợi hại, một cách thông thiết, ở lại một ngày một đêm, ngày 9 tháng 4, chúng ta tiếp được diên tin «Quảng đông độc lập» ai nấy có lòng mừng.

Nào ai de! Long là một người chủ kiến không định, chúng quang là hữu hữu là đáng oán để chế, Long bị chúng đâm thọc dọa nhát thế nào, sang ngày Long bèn dời y, mời một hội nghị ở Hải châu, mời Thang quân và mấy tay dân anh dân đảng đương ở Quảng đông, lúc quang thiếu tướng Đàm - học Qui, cảnh sát trưởng Vương-quảng-Linh đều đến dự hội, Long đã phải sẵn quân đội bao vây, khai hội chưa được một hồi, thì bộ tướng Long là Nhuận-khai-Hân, là tay hung dữ, chia súng bắn cả 3 người, Thang, Vương và Đàm chết tươi giữa hội, 3 người yêu nhân dân quốc bị chết dưới tay hung thủ, thán biết bao nhiêu!

Sau khi Long - tế - Quang giết mấy người yêu nhân của Dân đảng

Lương-âm-Bằng tiên sanh, lâu nay ai cũng sung bái là văn hào, là chí sĩ, là danh nhân nước Tàu trong khoảng cận đại, nhưng chỉ sung bái ngoại but của uân sanh, mà chính tiền sanh cũng tự nhận là « đánh giặc bằng ngoại but ». Song đối với cuộc đánh đồ Hồng-biến để chế của Viên-thế-Khai, chúng ta phải phục Lương là tay thám trâm, cơ cảnh, mạo hiểm mà can đảm to như, ý là chuyện đàm một mình sang thương thuyết với Long-tế-Quang, liền sau khi Long mới giết 3 người đồng chí, mà rồi cuộc kéo được Quảng đông theo phe độc lập.

Quảng tây được tin Long giết 3 yêu nhân, ai nấy đều lấy tâm tức giận, liền ngày liền đem thu thuế đại binh, thuộc Quảng-sông, Ngô châu kéo xuống, quân kéo đến Triệu-khánh, trấn thủ Triệu-khánh là Ly Diệu Hân hoan nghinh chúng ta. Chúng ta đóng quân ở đây cũng chống với Long.

Sau vài ngày, Sầm-xoán-Huyền ở Thượng-hải về, lại nghe Tôn-trung-Sơn ở ngoại quốc cũng về Thượng-hải, kiện tướng của Tôn là Trần-quyên-Minh, khởi binh ở Huệ-chân cũng hướng ứng chúng ta mà phản đối Long. Long trông thấy cái đó không tốt, phải người đến tại tại cũng chống lại.

Nhưng ai má tin cái tên tướng giết người ấy tâm thuộc thế nào, thủ hạ bạn ta cũng quân nhân như định mai gươm, chửi sùng, chực đánh Long để trả thù cho 3 người bị giết kia.

Lương một mình trực tiếp với anh tướng giết người

Toàn cả đông đảo và quân nhân đều hầm hầm đòi đem quân đánh Quảng-dông cả. Duy ta cùng Lục-vinh-Đinh trừ định đại cuộc, thương lượng một cách triệt để:

Hiện quân Thái - công đương ở giữa vòng vây, không khéo toàn quân sẽ bị úp mắt; chúng ta kéo Quảng tây độc lập lên, cốt đem binh đánh Hồ - nam, để khiến chế quân địch. Nay vẫn đề cần bản chưa giải quyết, mà lại gây chuyện với Quảng - đông, không chắc là đánh hơn, mà dẫu hơn được cũng tổn thì giờ, hao khí lực của quân tướng nhiều, còn lực sức đâu mà đánh với quân địch, không phải cùng một nhịp cho Viên Hoàng-đế vô tay cả cười sao?

Theo lẽ, 3 người bạn chết về tay Long - tế - Quang là bạn ruột thịt chỉ thiết của chúng ta, lòng báo thù của ta càng nóng hơn kẻ khác nhiều. Song lúc bấy giờ, vì đại cuộc phải chủ trương như định gác mọi thù oán lại một bên để liêm hòa cùng Long.

Nhưng liên hòa thế nào? Long đương hăm hăm kéo quân sang đánh ta thì sao? Vậy muốn liên hòa với Long, trừ phi Long thấy rõ chỗ lợi hại quan thiết, thiết lòng theo bạn ta, thì không thể được.

Dùng phương pháp gì khiến cho Long hiểu rõ chỗ lợi hại đó? ta gác tay lên trán, nghĩ đi nghĩ lại, loãn một ngày lẫn đêm, tính toán lo quanh, chỉ còn có một đường là chính tự thân ta giáp mặt Long, đem huyết thành mà cảm động Long, ngoài ra không có phương gì nữa.

Ta đem ý kiến đề khởi giữa công chúng, thoát nghe lời ta phát biểu, bao nhiêu bạn và học trò ở Triệu-khánh đều kinh hãi thất sắc, cho rằng như thế là gieo mình vào miệng cọp. (Vị Long mới giết 3 yêu nhân), có mấy người ngăn cản ta một cách chân thành, đến nỗi khóc trước mặt ta một hai khuyên ta đổi ý.

Nhưng riêng là lúc bấy giờ, hàng ngày có tiếp diên tin của Thái-công tử tình nguy cấp, ta quyết ý rằng vì nghĩa bằng hữu, vì nợ nước nhà, ta đều có trách nhiệm, thế nào cũng không thể tránh sự nguy hiểm ấy. Lại một cơ nữa, bình tĩnh ta không biết vì sao mà có

## MÀY BÁC LÃNG BỆP CÓ GHÊ KHÔNG?

Lâu nay ở xứ ta, ăn thuốc phiện lậu xảy ra hằng ngày, làm người bị lệ, mà vì mỗi lợi nên thoát buồn lậu ấy vẫn không chừa.

Phàm cái gì lậu thì nhiều khi phải có cách che dấu, như là gặp người khám xét. Nhưng cách giấu thuốc phiện người ta thường làm như nhét vào cái này, gói vào cái nọ, hoặc giấu kín như chuyện bạn đóng nghiệp Trung Bắc tân văn thuật trong số trước đây.

T. B. T. V. số 5493, ra ngày 10-8-35, có chép câu chuyện, dẫu là:

Người dân bà nhét củ lợ thuốc ngang vào trong chỗ kín

Dưới đó đại lược nói vợ chồng Trần - văn - Chi ở phố đường Gòăng, chuyển buôn thuốc ngang. Được tin báo, 5 giờ chiều hôm 3-8, hai người tây đoàn 4 người lính áp gặp nhà ấy và tiến thẳng vào trong nhà. Lúc đầu viên chức bắt được một hộp sừng con, đựng 10 grammes thuốc ngang để ở khay đĩa. Lúc đó người dân bà trẻ tuổi, từ vợ Chi, cứ ngồi chồm chệ trên giường, có vẻ khá nghi. Viên chức nhà đoàn bảo đứng dậy, thì trước chi ta còn thừng thàng, sau bắt đầu đi phải đứng dậy, có vẻ đau đớn.

Biết là chi tiết thuốc, vào chỗ kín, viên chức bảo có thì bỏ ra, không sẽ đưa đi nhà thương khám.

## Cái thời kiêng cử lời mẹ tin

Nhân đọc bài « chuyện mẹ tin rất lạ » ở phụ trương Tiếng-dân số 797, ngày 29-5-35, nói chuyện vớ chồng anh phu xe yếm chàng con chó, tôi nhớ đến một chuyện kiêng cử rất buồn cười, cũng là lời mẹ tin, mà người bạn tôi thuật lại, xin kể cho độc giả xem cho vui.

Sau là lời của người bạn.

« Năm ngoái, nhân đám cưới anh D... ở Đức tháng... Hết tháng, tôi đi mua một bộ quần áo, và một bộ ly uống rượu (service à thé). Khi

mỗi tự tin rất lạ, là ta không chết bấy bao giờ, ta tin ta sống đến 80 tuổi... Bởi thế nên vô luận người nào cũng không ngăn ta được. Ta lên xe đi Quảng châu ngay! (Cái gì ấy mấy nhà học giả được thế) Lương tiên sanh hội diện cùng Long-tế-Quang

(Một bữa hội nghị)

Ta tới Sa-diện, liền ngày cho Long-tế-Quang: Lương Khai Siêu tới tiếp chuyện.

Được tin ấy, Long cả kinh hãi, liền tới rước ta, Long cùng ta đi chiếc xe điện lên núi Quan-âm nói chuyện.

Ta cùng Long bàn giải hơn 10 giờ đồng hồ. Long tỏ ý vui lòng theo lời ta, đến chiều ngày thứ 2, Long họp cả quan quân bộ hạ lại, mở hội hoan nghinh ta. Bộ tướng Long có trên mấy mươi người, nai nịt gươm súng, oai phong lẫm liệt cùng đến dự hội.

S. B. T. thuật  
(Còn nữa)

## Đàn bà đẻ có mấy tay? (32 đời chồng, 400 lần hửa hôn)

Có Adrienne Mae Slean, người ở thành New York, nước Mỹ, con nhà thường dân, song có nhan sắc hơn người; vì thế nên lúc có một dịp cệp - kẻ được kẻ duyên với một ông Triện phú, có ở với chồng được ít lâu rồi thì ông này, tâm một số bạc khê to và đã nữ trang đồ đi.

Trong ba mươi năm gần đây, sỡm đưa Long-Ngọc, lối làm Trương-sanh, hễ anh nào có xu có kết nghĩa liêc, hễ lại thôi, liền đổi có 32 người chồng và 400 lần hửa hôn với người. Chồng nhiều như thế mà rui rọc có chẳng được một ông nào thân thiết, lại còn bị ăn 3 năm về tội lường gạt, mất an ra, có đủ 50 tuổi, lúc bạc, da nhàu, chẳng ai tưởng tới, mà lại lại khó xa, có bị buồn rầu làm bệnh, vào nhà thương rồi lại thả mới vừa rồi.

Đàn bà như có mấy tay trên đời để có mấy tay, tại vì môn nhiều chồng, có lẽ có chiêm giái vô địch hoàn cầu.

Irish Home-Paris

khám.

Mưu bị bại lộ; Báo Chế trai nhều nháo báo vớ:

Thôi, mợ cứ rút ra, tôi đành ở tù vậy!

Chỉ vớ người xuống rút lọ thuốc trong... ra, thì đáng 30 grammes, cái lọ dài độ 8, 9 phân tây, chu vi 10 phân.

Sở thương chánh phạt 68 đồng, báo Chế xin chịu 50 đồng...

Câu chuyện kể trên, không rõ mấy bác lang «bếp» độc đến, rồi lúc cầm ống thăm mà kéo những hơi dài kia có nghe mùi gì không?

về nhà, mẹ tôi hỏi: «mày đi mừng thầy D... những gì?»

—Thưa mẹ, con đi mừng bực trưởng và một bộ lý. Tôi trả lời thần nhiên, thiết sao nói vậy. Nhưng nghe xong, nét mặt mẹ tôi đổi ra nghiêm nghị, báo rằng: «Cái bằng chứng này tuổi dân mà không biết gì cả. Ai đời người ta cưới vợ mà mấy lý đi mừng một bộ lý? Ấy, nếu sau này trong gia đình người ta mà có xảy ra chuyện gì là người ta qui lỗi tại mấy cái, tránh sao cho khỏi những lời trách móc? Tôi hỏi vì sao? Thì mẹ tôi kể ra vô số là chuyện đã xảy ra trong làng: nào năm kia anh hương B. vì trong lúc đám cưới, làm bể bát cái bát, mà sau vợ chồng có rầy rụa nhau mãi; nào chú C.T. vừa rồi đi vợ, vì trong khi đám cưới có người đem bánh chưng gãy đổ; cũng cậu X. có T... Những chuyện ấy tôi đã được mẹ kể một vài chuyện, cho nên khi nghe xong lời mẹ tôi trong lòng ai ngại bất nữa.

Trong lúc ấy tôi lại lấy ra một ý: Tôi bèn tức tức đến nhà anh D... Bước vào nhà, liền thấy bộ lý đã chưng trên bàn.

Tôi nói với anh D. khi tôi về lại đất, quên bộ lý... Nghe tôi nói, anh D. có trả lời cho tự nhiên, nhưng không khỏi cái bộ ngượng.

—Tôi tưởng anh ở nhà nó mượn ở đây, nên đem chưng trên bàn, té ra của anh quên, thế thì...

—Thôi, để đây cũng được, khi nào tôi sai trẻ qua lấy.

Ba ngày sau, gặp anh D. tôi thấy thật tại sao phải làm vậy, và xin lỗi anh.

—Thật anh cũng mê tin à anh D. trách tôi. Chỉ có thế thôi, mà anh làm tôi buồn ấy ngược quá. Anh còn thế, huống những kẻ quả mãn đời...  
N. D. T. thuật

## OAN NGỤC BỒI THƯỜNG

Phụ trương Tiếng-dân số 805 ra ngày 26-6, có đăng bài «xử tử Ma-đăng», ông S. B. T. cho cách ấy chưa phải là căn bản giải quyết, mà om mỗi viên vọng, trông cho ngày nào thì giới tụt hẳn hình xỏ là kia đi mới là hạnh phúc là nhân đạo...

Độc bài ấy, tôi vẫn đồng ý với câu kết luận về cách xử tử ma-đăng kia chưa phải là căn bản giải quyết; Nhưng cái ngày «bỏ hẳn tử hình» mà ông S. B. T. mong ước đó thì nó xa mà xa thì ở đâu đâu, thì giới ngày nay trong cõi trần năm chẳng ta, e chưa có thể nào thiết hiện được.

Lại lại một bước, tôi muốn nói việc thực tế hiện tại, là một quốc gia đối với oan ngục, nên xử trí thế nào.

Tử hình là hình rất nặng, để đối những người quá hung ác, nếu như không oan, thì kẻ làm ác chịu họa, không trái với lẽ công. Vậy mà người hửu tâm còn có lòng thương xót, tìm cách «ma-đăng» để xử kẻ phạm tội. Đáng thương xót hơn nữa, là những người lương thiện, thanh là vô tội, mà bị lợi vu cáo, hoặc mồi hãm mưu, hoặc gý riêng ghen ghét của kẻ khác, mà pháp luật không lưu tâm tra xét cho cẩn thận, để người ta đến sa vào lưới tội! Phạm chỉ có kẻ vi phạm nông vụ gý riêng của quan trên mà bị vớ v. Trong trường hiệp hình luật, những kẻ bị oan mà thiết hiện đến tòa gia, tại sân, thương xảy ra luôn, có lẽ không đời nào, không xử nào tránh khỏi.

Bất kỳ chánh phủ nào cũng phải rằng pháp luật là căn cơ vào nền công lý, để duy trì trật tự và bảo chương cuộc trị an, mà người đương cơ quan pháp luật ấy tức là căn cơ công lý. Đã là công lý, người có tội mà bị hình là hợp với công lý, thì người vô tội mà bị giam cầm, bị hình phạt, không phải trái với công lý sao? Vậy mà ta nay phương đông ta không nghe ai bàn đến cách xử trí về vấn đề «oan ngục» ấy, thì ta một lần khảng khái lớn.

Oan ngục trên lịch-sử phương-dông

Bên phương đông ta, về thời đại quân quyền chuyên chế, hình luật là một thứ lợi khí riêng của vua quan để đàn áp dân chúng, nặng nhẹ ra vào, tự tay nhà quyền thế. Những chuyện «dẫn người vào tội» xem chuyện «khóc tội» mấy trăm đời, bị thẩm không sao kể xiết. Tự trong những án oan có tiếng trên lịch-sử như: Tề-phụ bị hình, bà nam trư bện, (1) Nhặc - phi hệ ngục, 3 chữ ngục oan (2) v. v., ngoài ra có thể kể bị oan, chôn (thảm nạn) sâu, không ai biết đến!

Vậy mà đối với những oan ngục ấy, chỉ có đưa «thất nhập» (失入 tội nhẹ làm nặng) cũng «mê khám bình dân» (誤平民, người bình dân mà khám xét là mê), đối với người cầm quyền xử án làm sai luật, chỉ răn sơ sai vậy thôi; đến đối với kẻ bị oan kia, tuyệt không nói cách xử trí đối đãi thế nào cả. Thế là ai có bị oan thì nấy chịu, sự khinh lễ ấy trái với công lý là đương nhiên! Ở nước văn minh đã bỏ hình thán khổ và chuyện

ông Turgot

Tôi không phải nhà luật học, đối với luật pháp tôi vẫn là một người bình dân, nhưng tôi nghĩ rằng, nếu pháp luật là một thứ lợi khí riêng của vua quan để đàn áp dân chúng, nặng nhẹ ra vào, tự tay nhà quyền thế. Những chuyện «dẫn người vào tội» xem chuyện «khóc tội» mấy trăm đời, bị thẩm không sao kể xiết. Tự trong những án oan có tiếng trên lịch-sử như: Tề-phụ bị hình, bà nam trư bện, (1) Nhặc - phi hệ ngục, 3 chữ ngục oan (2) v. v., ngoài ra có thể kể bị oan, chôn (thảm nạn) sâu, không ai biết đến!

Vậy mà đối với những oan ngục ấy, chỉ có đưa «thất nhập» (失入 tội nhẹ làm nặng) cũng «mê khám bình dân» (誤平民, người bình dân mà khám xét là mê), đối với người cầm quyền xử án làm sai luật, chỉ răn sơ sai vậy thôi; đến đối với kẻ bị oan kia, tuyệt không nói cách xử trí đối đãi thế nào cả. Thế là ai có bị oan thì nấy chịu, sự khinh lễ ấy trái với công lý là đương nhiên! Ở nước văn minh đã bỏ hình thán khổ và chuyện

ông Turgot

Tôi không phải nhà luật học, đối với luật pháp tôi vẫn là một người bình dân, nhưng tôi nghĩ rằng, nếu pháp luật là một thứ lợi khí riêng của vua quan để đàn áp dân chúng, nặng nhẹ ra vào, tự tay nhà quyền thế. Những chuyện «dẫn người vào tội» xem chuyện «khóc tội» mấy trăm đời, bị thẩm không sao kể xiết. Tự trong những án oan có tiếng trên lịch-sử như: Tề-phụ bị hình, bà nam trư bện, (1) Nhặc - phi hệ ngục, 3 chữ ngục oan (2) v. v., ngoài ra có thể kể bị oan, chôn (thảm nạn) sâu, không ai biết đến!

Vậy mà đối với những oan ngục ấy, chỉ có đưa «thất nhập» (失入 tội nhẹ làm nặng) cũng «mê khám bình dân» (誤平民, người bình dân mà khám xét là mê), đối với người cầm quyền xử án làm sai luật, chỉ răn sơ sai vậy thôi; đến đối với kẻ bị oan kia, tuyệt không nói cách xử trí đối đãi thế nào cả. Thế là ai có bị oan thì nấy chịu, sự khinh lễ ấy trái với công lý là đương nhiên! Ở nước văn minh đã bỏ hình thán khổ và chuyện

ông Turgot

Tôi không phải nhà luật học, đối với luật pháp tôi vẫn là một người bình dân, nhưng tôi nghĩ rằng, nếu pháp luật là một thứ lợi khí riêng của vua quan để đàn áp dân chúng, nặng nhẹ ra vào, tự tay nhà quyền thế. Những chuyện «dẫn người vào tội» xem chuyện «khóc tội» mấy trăm đời, bị thẩm không sao kể xiết. Tự trong những án oan có tiếng trên lịch-sử như: Tề-phụ bị hình, bà nam trư bện, (1) Nhặc - phi hệ ngục, 3 chữ ngục oan (2) v. v., ngoài ra có thể kể bị oan, chôn (thảm nạn) sâu, không ai biết đến!

Vậy mà đối với những oan ngục ấy, chỉ có đưa «thất nhập» (失入 tội nhẹ làm nặng) cũng «mê khám bình dân» (誤平民, người bình dân mà khám xét là mê), đối với người cầm quyền xử án làm sai luật, chỉ răn sơ sai vậy thôi; đến đối với kẻ bị oan kia, tuyệt không nói cách xử trí đối đãi thế nào cả. Thế là ai có bị oan thì nấy chịu, sự khinh lễ ấy trái với công lý là đương nhiên! Ở nước văn minh đã bỏ hình thán khổ và chuyện

ông Turgot

người mà, nhưng xem từ gần đây thấy những hình thán khổ ở phương đông thì xử đến mình đã bỏ đi nhiều, như là tá quốc sự (offices politiques) thì được biệt đãi, vẫn nhìn nhận hình luật văn minh phương tây cũng bình nhân đạo, hơn phương đông nhiều, nhưng chưa thấy cách đối đãi với oan ngục ra sao.

Một lần đọc bản sách nọ, thấy kể chuyện ông Turgot (danh tướng đời vua Louis thứ 16) nước Pháp, lúc làm quan tòa (Magistrat), có xử một vụ kiện làm cho người bị cáo bị thiệt hại, sau ông ta xử ra người bị oan là gia sự vụ rồi của mình, bèn xử tử viên rình ra bồi thường cho người ấy, và báo: «đó không phải là cái oan, mà chỉ là công lý buộc đẩy thôi.

Xem chuyện kỳ đặc của ông Turgot, tôi nhận cho là một vị quan tòa xưa nay chưa có, nhưng vẫn xem là chuyện thuộc về cá nhân, chứ không phải đến buộc chúng cho nhà pháp luật.

(Xem tiếp trang sau cột 3)

## Chuyện bên trời tây

Năm 1934 số người chết vì thiếu đồ tư dưỡng

Theo các bản thống kê của 50 xứ về số sinh tử, thì năm 1934, có 2.400.000 người chết vì thiếu đồ tư dưỡng, 1.200.000 người tự tử vì những nguyên nhân trực tiếp thiếu đồ ăn.

Lại theo bản thống kê kinh tế năm 1934, các thứ sản vật đồ ăn, vì không có chỗ tiêu thụ, hoặc vì mất giá, bở r, đã xuống sòng xuống biển như vậy:

|             |       |         |
|-------------|-------|---------|
| 267.000     | ton   | xe café |
| 258.000.000 | kilos | đường   |
| 26.000.000  |       | gạo     |
| 25.000.000  |       | thịt    |

Cấm quá ngặt

Ở thành phố Sion, (của một liên bang ở Mỹ), có một phái giáo đồ đóng chánh sách độc tài cai trị thành phố. Họ ra một đạo luật gọi là «loi bleue», cấm nhơn dân hút thuốc, nháy đèn, đi xe trượt, một áo không gài nút... Ai phạm mấy điều cấm ấy coi như là tội nặng. Đều cấm này nếu thi hành ở xứ CS - Việt ta, lấy chỗ dân mà chưa cho hết là?

Số người phạm tội ở kinh đô Londres (Anh)

Theo bản thống kê của Lord Trenchard, chủ cảnh sát, năm 1934, ở thành Londres có 83.030 người phạm tội nhẹ và tội nặng.

Số với năm trên, tội ăn trộm bớt được 16,6%, ăn trộm xe hơi bớt 13,3%, ăn trộm xe máy 18,5%.

Nghề buôn khi giới ở hoàn cầu

Năm 1934, nghề buôn bán khi giới cả thế giới về với năm 1933 thêm lên 19 phần trăm. Các nước chưa tăng quân bị mà còn thế, năm nay 1935, nước nào cũng lo việc đánh, nghề buôn ấy còn lên đến bao nhiêu?

THI VĂN VỚI THỜI ĐẠI

«Mỗi người một giá trị» là một quyển sách của ông Bùi Văn Sơn, nhà văn Tiếng-Việt mới xuất bản. Những bài in trong sách này, do ông Bùi Văn Sơn sưu tập, rồi được ông Bùi Văn Sơn biên tập, và in thành sách với tựa đề như sau đây.

THI VĂN VỚI THỜI ĐẠI



